

Καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ φυσικὸν δίκαιον ἐκήρυξαν τὴν ἐξουσίαν τῆς ἰδιοκτησίας, εἰς μηδεμίαν δυναμένην νὰ υποβληθῆ μεταρρυθμίσειν, ἀλλ' ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἰδιοκτησία ὑπέστη οὐσιώδεις διὰ τοῦ χρόνου ἀλλοιώσεις, ἐπικυρωθείσας ὑπὸ τε τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου· ἐν τῇ συγχρόνῳ τοῦ πολιτισμοῦ καταστάσει τὸ δίκαιον τῆς ἰδιοκτησίας δὲν εἶνε τοιοῦτον αὐττηρὸν καὶ μεμονωμένον ἢ ἐγωϊτικὸν, ὅσον ἐν παλαιότεροις καιροῖς· ἡ μοῖρα τοῦ ἐργάτου ἠύξήθη βεβημένον, ἐνῶ τὸ δίκαιον τοῦ ἰδιοκτήτου ἀπώλεσε πολὺ τῆς σημασίας αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀργῶν, δυνάμεθα δὲ ἤδη νὰ παρατηρήσωμεν πολλὰς διάδοχικὰς καταστάσεις τῆς ἰδιοκτησίας ἐν τῇ φύσει αὐτῆς, τῇ χρήσει, καὶ τῇ μεταβιβάσει, αἵτινες ἀπαρτίζονται καθιερώθησαν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως διὰ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων· ἐπὶ παραδείγματι, τὸ δίκαιον τῆς μεταβιβάσεως τῆς πατρικῆς ἰδιοκτητικῆς ὑπέστη διαφορῶς περιορισμούς· κατὰ πρῶτον ἀπόλυτος μεταβιβάσις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, εἶτα ἀποκλειστικὸν ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα τοῦ πρωτοτόκου, καὶ ἐπὶ τέλους, ἡ μεταξὺ πάντων τῶν τέκνων ἴση διανομὴ τῆς πατρικῆς περιουσίας.

Ἄλλ' ἤδη νέα τάξις τείνει ν' ἀποκατασταθῆ· ἡ μεταβιβάσις τοῦ δικαίου τῆς κληρονομίας ἀπὸ τῆς οἰκογενείας εἰς τὴν πολιτείαν, καταστάσκει ἐργατικὸν συνεταιρισμὸν· τὰ προνόμια τῆς γενετῆς πρέπει νὰ ἐκλείψωσι· τὸ δὲ μόνον εἰς τὸν πλοῦτον δικαίωμα, τουτέστιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὀργάνων τῆς ἐργασίας, ἔσται ἡ ἰκανότης τῆς χρήσεως αὐτῶν. Μέχρι τῆς σήμερον ὁ μόνος τῆς ἰδιοκτησίας τίτλος ἦτο ἡ βία, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἔσται ἡ ἐργασία, ἡ ἰκανότης. Ἡ ἀνθρωπότης βαίνει πρὸς κατάστασιν, ἐν ἣ ἅπαντα τὰ ἔτιμα θέλουσι ταχθῆ κατὰ λόγον ἰκανότητος, ἡ δὲ ἰδιοκτησία, οἷα παρίσταται σήμερον, θέλει καταργηθῆ, διότι παρέχουσα εἰς τινὰ τάξιν ἀνθρώπων τὸ προνόμιον τοῦ ζῆν ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων καὶ τῆς πλήρους ἀργίας, διατηρεῖ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐπωφελεστέρου, τοῦ ἐργατικωτέρου, τοῦ παραγωγικωτέρου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ ἐπ' ὀφελείᾳ τοῦ γινώσκοντος μόνον νὰ καταστρέφῃ· ἐντεῦθεν ἡ προαγγελλομένη μεταβολὴ δικαιούται ὑπὸ τε τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου, διότι ἅπαντες οἱ ἀνθρωποὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν, ὀφείλοντες οὐχὶ νὰ ἐκμεταλλεύωνται ἀλλήλους, ἀλλὰ ν' ἀγαπῶνται καὶ ν' ἀλληλοβοηθῶνται.

Ἐν τῇ συγχρόνῳ ὀργανώσει τῆς ἰδιοκτησίας, αὕτη συνίσταται ἐκ πλούτου, μὴ ὄντος προωρισμένου ἀμέσως νὰ καταναλωθῆ, παρέχουσα δίκαιον εἰς πρόσδοτον· ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην κέκτηται γῆπεδα καὶ κεφάλαια, τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς, κατὰ τοὺς οἰκονομολόγους· ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τὰ γῆπεδα ταῦτα καὶ τὰ κεφάλαια εἶνε ὄργανα μόνον ἐργασίας· οἱ ἰδιοκτῆται καὶ οἱ κεφαλαιοῦχοι εἶνε οἱ θεματοφύλακες τῶν ὀργάνων τούτων, ἡ δὲ λειτουργία αὕτη εἶνε ἡ εἰς τοὺς ἐργάτας διανομὴ· ἀλλὰ συν-

τελεῖ αὕτη εἰς τὴν αὔξησιν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων; οὐδαμῶς· διότι ἐλλείπει ἀπ' αὐτῶν ἡ ἰκανότης, καὶ ἐντεῦθεν αἱ βίαιαι κρίσεις, αἱ καταστροφαὶ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, οἱ δὲ διανομαὶ τῶν ὀργάνων τῆς ἐργασίας ὀλίγα κέκτηνται φῶτα πρὸς τὴν ἐξέσκησιν τῆς λειτουργίας των, διότι ταύτην πληροῦσιν ἄνθρωποι ἐκ τυχαίας γενετῆς λαμβάνοντες τὴν ἀποστολὴν των, ξένοι δὲ μένοντες πρὸς τὰς ἐργασίας, ὧν τὰ ὄργανα χορηγοῦσιν. Ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι ὅπως ἡ ἐργασία περιέλθῃ εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενον βαθμὸν τῆς τελειότητος, εἶνε ἀναγκαῖοι οἱ ἀκόλουθοι ὄροι: πρῶτον, ἡ διανομὴ τῶν ὀργάνων, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐκάστου τόπου καὶ ἐκάστου κλάδου βιομηχανίας· δεύτερον, ἀναλόγως τῆς ἀτομικῆς ἰκανότητος, καὶ τρίτον, ἡ τοικύτη τῆς παραγωγῆς ὀργάνωσις, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ φόβος ἐν τινι τῶν κλάδων τούτων εἴτε πλησμονῆς, εἴτε ἐλλείψεως. Ἄλλὰ σήμερον, ὅποτε ἡ διανομὴ γίνεται ὑπὸ τῶν κεφαλαιούχων καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν, οὐδεὶς τῶν ὄρων τούτων δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ἢ μετὰ πολλὰς καὶ ὀλεθρίας δοκιμασίας· τὸ ἄτομον παραδίδεται εἰς τὰς προσωπικὰς γνώσεις του, οὐδεμίαν δὲ καθολικωτέρα σκέψιν προτίθεται ἐν τῇ παραγωγῇ, τῆς ἐργασίας διανεμομένης ὑπὸ τῶν ἀτόμων μεμονωμένων, ἀγνοούντων καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ κατέλληλα πρὸς εὐχαρίστησιν μέσσα.

Ἐντὶ τῆς ἀνερχίης ταύτης ὁ Σαὶν-Σίμων προτείνει τὴν ὀργάνωσιν τῆς βιομηχανίας, τὴν διαίρεσιν τῆς ἐργασίας καὶ τὸν σύνδεσμον τῶν ἀτομικῶν καὶ μεμονωμένων δυνάμεων· ἡ διεύθυνσις τῶν βιομηχανικῶν ἐργουσιῶν ἀνατίθεται εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἀπαιτουμένην ἰκανότητα, δυνάμενον ἐκ περιωπῆς νὰ ἐπιβλέπῃ πάσας τὰς ἀνάγκας, καὶ νὰ κινή πάσας τὰς δυνάμεις τῆς μηχανῆς· ἡ κοινωνία λαμβάνει μέρος διὰ τῶν ποικίλων αὐτῆς δυνάμεων εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἀναλόγως τῆς ἰκανότητος τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν μελῶν· οὕτω πᾶσα ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ, ὅπως καὶ πᾶσα ὕλικὴ ἐγγύητις ὀρίττεται· ὁ κύκλος τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀξιούντων νὰ κατεκτιῶν βιομηχανικοὶ ἡγεμόνες, περιλαμβάνει σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα· αἱ προσερχόμεναι συγχύσεις ἐκ τῆς ἐλλείψεως συνεννοήσεως ἐκλείπουσι, μετ' αὐτῶν δ' αἱ δυστυχίαι, αἱ πτωχεύσεις, ἀφ' ὧν σήμερον οὐδεὶς εἰρηνικὸς ἐργάτης δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ. Ἄλλὰ διοργανουμένης καὶ συστηματοποιουμένης τῆς ἐργασίας, ἐπέρχεται ἡ εἰρήνη ἐν ταῖς βιομηχανικαῖς τῶν ἀνθρώπων σχέσεσιν, ἀντὶ τῆς ἐκ τοῦ ἀπολύτου συναγωνισμοῦ ἀταξίας, τοῦ φονικοῦ τούτου πολέμου, τοῦ δικιωνιζομένου, ὑπὸ νέον ἐκείτοτε τύπον, ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον, καὶ ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος· τὸ δόγμα τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ ὑποθάλλει τὰ σπέρματα τῆς διαιρέσεως, τῆς ἀπομονώσεως, παρακωλύον πᾶσαν βιομηχανικὴν προσπάθειαν καὶ διαφθεῖρον τὴν ἀτομικὴν, ὅπως καὶ τὴν κοινωνικὴν ἠθικότητα.

Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν νέαν ταύτην ὀργάνωσιν ἐγένετο ἤδη διὰ

τῶν Τραπεζῶν. Ἡ τράπεζα εἶνε μεσάζουσα μεταξὺ τῶν ἐργατῶν, τῶν ἐχόντων ἀνάγκην ὀργάνων ἐργασίας καὶ τῶν κατόχων τῶν ὀργάνων τούτων, οἵτινες ἀγνοοῦσιν ἢ δὲν θέλουσι νὰ ποιήσωσιν αὐτῶν χρῆσιν· πληροῦ ἐν μέρει τὴν λειτουργίαν τῶν διανεμητῶν τῆς ἐργασίας, τοσοῦτον κακῶς ἐξασκουμένην ἤδη ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τῶν κεφαλαιούχων· ἐντεῦθεν ἡ ἐλάττωσις τῶν ἀτόπων, διότι ἡ τράπεζα, ἐκ τῶν συνηθειῶν αὐτῆς καὶ τῶν σχέσεων, εἶνε εἰς κρείττονα κατάστασιν νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας καὶ τὴν ἱκανότητα τῶν βιομηχάνων, τοῦθ' ὅ, περ δὲν δύνανται νὰ πράξωσιν ἰδιῶται μεμονωμένοι καὶ ἀγνοοῦντες τὰ πράγματα. Ἐν τούτοις καὶ αἱ τράπεζαι καὶ ἡ ἐμπορικὴ πίστις εἶνε ἀτελές βῆμα πρὸς τὸν βιομηχανικὸν θεσμόν, οὗ ἐτέθησαν ἤδη αἱ βάσεις· μὴ ὑπάρχοντος κέντρου, πρὸς ὃ νὰ τείνωσιν ἅπασαι αἱ προσπάθειαι ἐν ἀναλογία, δὲν τελεῖται ὁ προορισμὸς αὐτῶν, ὅσον εἶδει· ἐντεῦθεν παρίσταται κατεπεύγουσα ἀνάγκη διοργανώσεως τῶν τραπεζῶν καὶ συγκεντρώσεως αὐτῶν εἰς μίαν μόνην, διευθύνουσαν πάσας τὰς ἄλλας, καὶ τῆς εἰδικοποιήσεως αὐτῶν εἰς ἰδιαιτέρας τραπεζάς, ὅπως ἐκάστη ἐπιβλέπῃ, προστατεύῃ καὶ διευθύνῃ ἕνα μόνον κλάδον βιομηχανίας· οὕτω θὰ ἐπέλθῃ κρείττων συνεννόησις παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ὅ, περ προὔποτίθησιν ἅμα ἀκριβεστέρων εἰδικοποιήσιν τῶν ἐργατῶν καὶ μᾶλλον πεφωτισμένην διανομὴν τῶν ὀργάνων τῆς βιομηχανίας, δικαιότεραν δ' ἐκτίμησιν τῶν ἔργων καὶ ἀνταμοιβὴν τῆς ἐργασίας· ἀλλὰ τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον, ὅπόταν ὁ ἐργατικὸς συνεταιρισμὸς παρασκευασθῇ διὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τῆς νομοθεσίας· τοῦτο δὲ, ὅποτε ὁ θεσμὸς τῆς ἰδιοκτησίας ὑποστῇ τὰς διατυπωθεῖσας ἀλλοιώσεις.

Ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ὄφειλε νὰ τελεσθῇ διὰ τῆς πολιτικῆς, διότι ἄνευ τῆς βιομηχανίας ἡ πολιτικὴ εἶνε κενὸν ὄνομα· ἡ βιομηχανία θὰ λάβῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἰσχυροτέραν σπουδαιότητα, παρ' ὅσην εἶχεν ἄλλοτε ὁ πόλεμος ἐν ταῖς πολεμικωτέραις πολιτείαις τῆς ἀρχαιότητος· ἐκ τῆς κατισχύσεως δ' αὐτῆς ἐν τῇ νεωτέρᾳ κοινωνίᾳ θὰ πληρῶθῃ ἡ εἰρηνικὴ αὐτῆς μεταβολή, ἡ ἐξέλιξις, ἡ ἀναγέννησις, ἄνευ τῶν βιαίων ἐκείνων ἐπαναστάσεων, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἐχαρακτήριζον πᾶσαν ἀλλοίωσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ.¹

Αὗται εἶνε αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ νέου μεταρρυθμιστικοῦ συστήματος τοῦ Σαιν Σίμωνος. Ἀλλὰ μὴ εὐχαριστούμενος οὗτος εἰς τὴν μεταρρυθμίσιν μόνον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς βιομηχανίας, ἣν ἐπεζήτει κυρίως διὰ τῶν πρώτων συγγραμμάτων του, ἐν ταῖς ἐξελίξεσι τοῦ πνεύματος, ἃς ὑπέστη ἐν διαστήματι εἰκοσιπενταετοῦς κοινωνιστικῆς ἐργασίας, καθ' ὅσον προσέκτα προσηλύτους, κατὰ τοσοῦτον κλύροντο καὶ ὁ ὀρίζων τοῦ πνεύματός του καὶ τῶν ἐπιχειρήσεών του. Μετὰ τὸν ὕλικόν κόσμον, τὸν ἐκ-

¹ Exposition de la doctrine Saint-Simonienne (1831).

προσωπούμενον κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς βιομηχανίας, ἐζή-
τητε καὶ μεταρρυθμίτη καὶ τὸν πνευματικὸν, τὸν ἐκπροσωπούμενον διὰ
τῆς θρησκείας· ἡ θρησκεία, λέγει, ἐχρησίμευσε καὶ οὐ χρησιμεύη ἀείποτε
ὡς βέβαιε τῆς κοινωνικῆς ὀργανώσεως· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν θετικὸν διὰ τὸν
ἄνθρωπον, σχετικῶς δὲ μόνον ὀφείτῃται πράγματι, ἐντεῦθεν συμπεραίνει,
ὅτι καὶ ἡ θρησκεία ὑπῆρξε καὶ οὐκ ὑπέρχη ἀείποτε, ἀλλὰ μεταβαλλομένη
κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ φῶτα τῆς κοινωνίας. Ταύτης δὲ τῆς θρη-
σκείας, ἀπορροῦτης ἀπὸ τῶν νέων προόδων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐξ
οὔ καὶ ἡ ἐκρηκτικὴ φυσικισμὸς, οὗτος ἐμελλε καὶ καταστῆ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὁ
προφήτης καὶ ὁ πρωτοεργάτης· Δὲν ἀνελύθη τὰς θρησκευτικὰς παραπλα-
νήσεις καὶ χυμικὰς τοῦ ὀπτικισμοῦ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος,
αἵτινες ἐμελλον καὶ ἦνε αἱ τελευταίαι, ἐπελθόντος τοῦ θανάτου του,
χωρὶς καὶ ἰδῆ αὐτὰς λαμβανούσας ὑπόστασιν, ἀλλ' ἔχων πεποίθησιν εἰς
τὴν ταχίστην αὐτῶν πραγμάτων, συγχάριον τοῖς προσελθούσι κατὰ τὰς
τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς μαθηταῖς ἐπὶ τῇ ταχίστῃ ἐπιτυχίᾳ τοῦ με-
ταρρυθμιστικοῦ ἔργου του. Ἀληθῶς, ἀπύστωλοι πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ ἀνε-
λθόν τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας τοῦ Σκίν-Σίμωνος, ὧν οἱ πλείστοι κα-
τέσχον βραχύτερον, εἴτε ὀρθόδοξοι μείναντες, εἴτε ἀποσιμωτήσαντες
τῆς παραδόσεως τοῦ Σκινσιμωνισμοῦ, ἐπιφανῆ θέσιν ἐν τοῖς γράμμασι καὶ
ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ Αὔγουστος Κόντης, ἐπὶ πολλὸν χρόνον συνεργάτης τοῦ
Σκίν-Σίμωνος, ζῶντος ἐπὶ τοῦ διδασκάλου, τρέπαται ἰδίαν πορείαν, καὶ
δημιουργεῖ νέαν ἀποψιν τῆς ἱστορίας εἰς τρεῖς περιόδους, τὴν θεολογικὴν,
τὴν μεταφυσικὴν καὶ τὴν θετικὴν· ὁ Πέτρος Λερού, ἕτερος ἐνθουσιαστής
τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, τῇ Ἀνθρωπότητι, ὑποκύπτει
κατὰ πρῶτον εἰς τοῦ Σκινσιμωνισμοῦ τὰς οὐτοπίαις, διὰ καὶ τραπεῖ κατό-
πιν ἰδίαν, χυμικωτέραν πορείαν. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς παράδοσις, ἡ σκινσι-
μωνικὴ ὀρθοδοξία, ἐπὶ μακρὸν χρόνον διετηρήθη ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ πληθῆος
μαθητῶν, ὧν κορυφαῖοι ὁ Εἰφαντίη καὶ ὁ Βαζαρδ, σχηματίσαν-
τες ἐκκλησίαν, πρὸς διάδοσιν τῶν νέων δογμάτων τῆς κοινωνικῆς ταύ-
της πηλιγενεσίας. Οὕτως ἰδρύθησαν σύλλογοι καὶ ἐτελοῦντο συνεδριά-
σεις, ἐν αἷς ἐλευθέρως ἐπεδιώκετο ὁ προσηλυτισμὸς εἰς τὰ νέα δόγματα
διὰ τύπων, ἤκιστα ἀπεχόντων τοῦ γελοίου, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ὑπόπτων
ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν ἠθικὴν, μέχρι οὔ ἡ εἰσαγγελία, ἐπεμύσασα καὶ
καταδιώξασα τοὺς πρωταγωνιστὰς, ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν ἐλευθέραν τοῦ
Σκινσιμωνισμοῦ διάδοσιν.

Ὁ Σκινσιμωνισμὸς ἤκμαζεν ἔτι ἐν Γαλλίᾳ, ὅποτε ἕτερος μεταρρυθμι-
στὴς ἐπελαμβάνετο τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς ἀνακαινίσεως. Ὁ Κάρολος
Φουριέρος ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς ζυμώσεως μετὰ τοῦ Ὄδαν
καὶ τοῦ Σκίν Σίμωνος, ἐμπεφορημένος τῶν αὐτῶν αἰσθητικῶν ἰδεῶν
τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, μόνην ἀποστολὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἀναγνώσ-

ρίζων τὴν πλήρωσιν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν τάσεων τοῦ αἰσθητοῦ τούτου κόσμου, ἀδιαφορῶν δὲ διὰ πᾶσαν ἄλλην αὐτῆς ἠθικὴν ἢ πνευματικὴν ἀνάγκην. Ὑπο τὴν ἐπίδρασιν ταύτην ἐν μόνον ὀρίζει δόγμα, ὡς τὸ ἐπὶ γῆς τέλος τοῦ ἀνθρώπου—τὴν εὐδαιμονίαν, ἣτις συνίσταται εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν παθῶν αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ ὀφείλει ν' ἀποβλέπῃ μόνον εἰς τὰς ἐν αὐτῷ φυσικὰς συμπαθείας· πάντα ἐκεῖνα τὰ φιλοσοφικὰ πλάσματ', τὰ καλούμενα καθήκοντα, οὐδεμίαν ἔχουσι πρὸς τὴν φύσιν σχέσιν· τὸ καθήκον ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἢ συμπάθεια ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ταύτην δὲ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ σπουδάζῃ, διότι εἶνε ἡ φύσις, ἀδιαφορῶν παντάπασι περὶ τοῦ καθήκοντος.

Ὁ ὑριστάμενος κοινωνικὸς ὀργανισμὸς εἶνε ἀνεπαρκὴς· ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς εὐρέτεως νέου κοινωνικοῦ τύπου, συμφώνου πρὸς τὰς τάξεις τῆς ἐποχῆς καὶ πρὸς τὴν ἀληθῆ τὸ ἀνθρώπου φύσιν, ὀργανισμοῦ, δυναμένου νὰ συνδυάσῃ τὰ ἤδη ἀντιμαχόμενα στοιχεῖα τῆς προόδου καὶ τῆς στασιμότητος, καὶ νὰ συγχωνεύσῃ αὐτὰ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν συμφερόντων ἀπαιτῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Τοῦτο εἶνε τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον προτίθεται νὰ λύτῃ ἡ νέα κοινωνικὴ ἐπιστήμη τοῦ Φουριέρου, εὐρίσκουσα τύπον, δι' οὗ πᾶσαι αἱ συμπάθειαι καὶ πάντα τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου δύνανται νὰ ἱκανοποιηθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν.

Τὰ πάθη ταῦτα, τὸν ἀριθμὸν δώδεκα, ὑφ' ἃ ὁ μεταρρυθμιστὴς καταλέγει πάντα τὰ αἰσθήματα καὶ πάσας τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀδυναμίας τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, εἶναι τὰς πέντε αἰσθήσεις, τὴν φιλίαν, τὴν φιλοδοξίαν, τὸν ἔρωτα, τὴν οἰκογενειακὴν στοργήν, τὴν ραδιουργίαν, τὴν φιληδονίαν, ἐναρμονίως ἱκανοποιούμενα, παράγουσι τὸν ἐνοτισμὸν, αἰσθημα καθολικῆς συμπαιδείας, καθὼς τὸ λευκὸν γινῆται ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δώδεκα χρωμάτων τοῦ πρίσματος. Ταῦτα, μεμονωμένως ὑριστάμενα καὶ δρῶντα, παράγουσι τὴν σύγχυτιν, ἀλλὰ καταλλήλως συνδυαζόμενα, διοργανούμενα, παράγουσι τὴν κοινωνικὴν ἐνότητα, ἣτις εἶνε τὸ τέλος τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπὸ τρισχιλίων ἐτῶν, ἡ φιλοσοφία οὐδεμίαν ἐφεῦρε νέαν τάξιν ἐν τῇ βιομηχανικῇ πολιτικῇ· τὰ δ' ἀπειράριθμα αὐτῆς συστήματα ἐρεῖδονται ἐπὶ τῆς οἰκογενειακῆς κατανομῆς, τῆς σμικροτάτης καὶ τῆς καταστρεπτικωτάτης ἐνότητος¹. Ἀλλ' ἤδη διὰ τοῦ συστήματος τούτου ἐγκαινίζεται νέα τάξις πραγμάτων, ὑποκαθισταμένης εἰς τὴν οἰκογένειαν, ὡς κέντρου παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, τῆς φάλαγγος, ἀποτελουμένης ἐκ τριακοσίων ἢ τετρακοσίων οἰκογενειῶν καὶ ἐκ χιλίων ὀκτακοσίων προσώπων, συνηνωμένων πρὸς ἐργασίαν, καλλιέργειαν καὶ βιομηχανίαν, καὶ διανεμομένων ἀναλόγως τῆς συνεργασίας ἐκάστου μέλους τοῦ συλλογισμοῦ, εἰς κεφάλαιον, ἐργασίαν καὶ εὐφροσύνην. Κατοικία τῆς φάλαγγος ἐστὶ εὐ-

¹ Nouveau Monde industriel—Avant propos.

ρύτατον οικοδόμημα, τὸ Φαλαγγεῖον, (Phalanstère) ἀποβλέπον κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν χρησιμότητα καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν κοινωνῶν, μὴ ὀλιγοροῦν δὲ καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς συμμετρίας. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Φαλαγγείου ὑπάρχει μεγάλη αὐλὴ, ἐκαστέρωθεν ἔχουσα δύο πτέρυγας. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ προσώπου τοῦ κτιρίου ὑψοῦται ὁ πύργος τῆς ἐξέσεως, ἔνθα εὐρίσκονται τὸ τηλεγραφεῖον, τὸ ἀστεροσκοπεῖον, τὸ ὥρολόγιον κ.τ.λ. τὸ κέντρον τοῦ οικοδομήματος κατέχουσιν αἱ ἀφιερωμέναι εἰς τὰς δημοσίας σχέσεις αἰθούσαι· ὁπισθεν δὲ καὶ ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ, εὐρίσκονται τὰ οἰκήματα, διάφορα τὸ μέγεθος καὶ τὴν χάριν, ἀλλ' ἅπαντα καθαρὰ καὶ κητῶδη, δυνάμενα νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς τε πλουσιωτάτους καὶ τοὺς πενηστάτους, τοιαῦτα, ὥστε οὐδεμίαν νὰ φαίνεται διάκρισις κοινωνικῶν τάξεων· τὸ αὐτὸ δ' ἐνωτικὸν καὶ οικονομικὸν σύστημα διανέμει ἀνὰ τὰ διάφορα οἰκήματα, ἐν πάσαις ταῖς αἰθούσαις καὶ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τοῦ μεγάρου τούτου τὴν θερμότητα, τὸ φῶς καὶ τὸ ὕδωρ. Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι οικοδόμημα, ἐν ᾧ ἐκάστη οἰκογένεια ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ πάσας αὐτῆς τὰς ἀνάγκας καὶ ὀρέξεις, ἤθελεν εἶναι προσφορώτερον καὶ οικονομικώτερον, ἢ τετρακόσιαι οἰκίαι ἰδιαίτεραι, ἱκανοποιούσαι ἀπᾶσας τὰς ἰδιαίτερας τετρακοσίων οἰκογενειῶν ἀπαιτήσεις.

Τὸ Φαλαγγεῖον ἔχει ἀποστολὴν τὴν καλλιέργειαν τῶν προϊόντων, τῶν ἰδιαζόντων μᾶλλον εἰς τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ εὐρίσκεται, καὶ εἰς τὸ κλίμα· μεταξὺ πάντων τῶν Φαλαγγείων ὑπάρχει ἐπικοινωνία καὶ ἀνταλλαγὴ προϊόντων· θέλουσι δὲ δημιουργηθῆ ἐπίσης βιομηχανικοὶ στρατοὶ ὧν σκοπὸς ἔσται ἡ κατασκευὴ πάντων τῶν μεγάλων ἔργων, τῶν ἀποβλεπόντων εἰς τὴν καθολικὴν ὠφέλειαν. Τῶν προϊόντων τούτων τῆς ἐργασίας τὸ ἐν τρίτον ἔσται τὸ μέρημα τοῦ κεφαλαίου, διδόμενον εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας, τὰ πέντε δωδέκατα εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ ἐν σέταρταν εἰς τὴν εὐρυίαν· ἐν τούτοις τὸ αὐτὸ ἄτομον δύναται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν διανομὴν τῶν προϊόντων ὡς κεφαλαίουχος, ὡς ἐργάτης καὶ ὡς εὐρύτα· οὐχ ἥττον ἐν τοιαύτῃ περιστάσει καταλείπεται τι πρὸς κατακλίωσιν τοῖς ἀπλοῖς ἐργασίαις. Ἡ διανομὴ αὕτη τῶν προϊόντων κατ' ἄτομον θὰ τελεῖται ἐν τῇ κατακλίωσει ἀνεκλόγως τοῦ μερίσματος, ἐφ' ᾧ δικαιοῦται διὰ τῆς συστάσεως τραπεζῶν, οἰκημάτων καὶ παντοίων ἀπολαύσεων, ἐκάστου κατανακλίσκοντος ἀνεκλόγως τῶν προσόδων του. Τοιαύτης ἀναλογίας ὑφισταμένης μεταξὺ ἐργασίας καὶ κατακλίσεως, θὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἁρμονία, ὃ δὲ ἄνθρωπος θὰ δώσῃ ἐλευθέραν διέξοδον εἰς τὰ πάθη τοῦ, ἄνευ φόβου συγκρούσεως· ἐν τῷ νέῳ τούτῳ κόσμῳ θὰ συμβαίῃ πᾶν τὸ ἀντίθετον, ὅ,περ ἰσχύει ἐν τῇ συγχρόνῳ πεπολιτισμένη κοινωνίᾳ· τὰ πάθη, τὸ μὲν ἀφιέρμενον ἐλεύθερον, τὸ δὲ δαμαζόμενον, θὰ παρασύρωσι τὸ ἄτομον εἰς στρόβιλον ἐργασίας καὶ ἀπολαύσεων, εὐχαριστήσεων ἀμυθήτων, ἀσύποσχετα ἐκάστη ἐν τῷ Φαλαγγεῖῳ ἡμέρα. Τὸ σύστημα

τοῦτο δὲν εἶνε κοινωνικὴν, ὡς τινε τῶν τότε ὑφισταμένων ἐν Γαλλίᾳ, βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ἀπαλύτου ἰσότητος, ζηλοτυποῦν πᾶσαν πνευματικὴν ὑπεροχὴν, τείνον εἰς κοινωνικὴν ἰσοπέδωσιν καὶ εἰς τὴν ἴσην διανομὴν τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας μεταξὺ ἰκανῶν καὶ ἀνικάνων, ἐργαζομένων καὶ μὴ ἐργαζομένων, ἀποτελοῦν οἰονεὶ μονότονον μουσικὴν συμφωνίαν. Τοῦναντίον, ὁ Συνεταιρισμὸς τοῦ Φουριέρου ἀποδέχεται κοινωνικὴν ἱεραρχίαν, βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἀνισότητος καὶ τῆς ποικιλίας τῆς εὐφυΐας· ἕκαστος ἀνταμείβεται ἀναλόγως τῆς συνεργασίας αὐτοῦ· ὁ συνεταιρισμὸς εὐνοεῖ ἐπίσης τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἀτόμου ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἀνωτέραν αὐτοῦ ἐνέργειαν· ἀντὶ δὲ νὰ κατὰστρέψῃ πᾶν εἶδος διακρίσεως καὶ προνομίου, πολλαπλασιάζει αὐτὰ ἐπ' ἀπειρον, θέτων εἰς τὴν δύναμιν πάντων, ὁμοίως πρὸς ὠραῖον τεμάχιον μουσικῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ πάντες οἱ τόνοι συνδέονται οὕτως, ὥστε νὰ παράγωσι πλουσίαν ἁρμονίαν. Οὕτως αἴρεται ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας· τὸ συμφέρον, τὸ δικαιοῦν· μέχρι τῆς σήμερον τοὺς ἀνθρώπους, εἶνε ἐχέγγυον ἐνότητος ἐν τῷ Φαλαγγεῖῳ, ἐκλείποντος τοῦ ἐγωΐσμοῦ καὶ ἕκαστου κοινωνοῦ ἐργαζομένου ἐν συνδυασμῷ τοῦ ἰδίου μετὰ τοῦ δημοσίου συμφέροντος· ἡ ἐργασία, ὁ νόμος οὗτος τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπεχθὴς μέχρι τῆς σήμερον, καθίστάται εὐάρεστος, καθὼ οὐχὶ ἐξώθεν ἐπιβιβαλλομένη, ἀλλ' ἐξ οἰκείας βουλήσεως καὶ ἐλευθερίας. Ἐκαστος, ἀναλόγως τῆς ἰκανότητός του, δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν ὑπερτάτην ἐν τῇ φαλαγγί θέσιν· καθίσταται τὸ πρῶτον δόκιμος, εἶτα ἐργάτης πρώτης, δευτέρας, τρίτης τάξεως, εἶτα προϊστάμενος, καὶ οὕτω καθεξῆς· ἡ δὲ προαγωγὴ αὕτη γίνεται κατ' ἐκλογὴν δικαστηρίου ἐπὶ τούτῳ συνισταμένου καὶ κρίνοντος τοὺς ὑποψηφίους κατόπιν αὐστηροτάτης δοκιμασίας.

Ὁ γάμος ἐν τῷ Φαλαγγεῖῳ μεταβάλλεται καθ' ὁλοκληρίαν, ἀναλόγως τῶν νέων ἀναγκῶν τῶν ἐταίρων· ὁ ἐλεύθερος ἔρως μετασχηματίζεται εἰς προτερήματα τὰ πλεῖστα τῶν ἐλαττωμάτων, αἱ δὲ ἐρωτικαὶ συνανώσεις τελοῦνται κατὰ διαφόρους βαθμοὺς, ὧν τρεῖς οἱ πρώτιστοι: οἱ τετλοῦχοι εὐνοοῦμενοι καὶ εὐνοοῦμεναι, οἱ γεννήτορες καὶ αἱ γεννήτριαι, καὶ τρίτον οἱ σύζυγοι, ἐξ ὧν οἱ μὲν τελευταῖοι ὀφείλουσι νὰ παραγάγωσι δύο τοῦλάχιστον τέκνα, ἐν οἱ δεύτεροι, οὐδὲν δὲ οἱ πρῶτοι. Μία γυνὴ δύναται νὰ ἔχῃ συγχρόνως ἕνα σύζυγον, ἐξ οὗ νὰ ἔχῃ δύο τέκνα, ἕνα γεννήτορα, ἐξ οὗ νὰ ἔχῃ ἐν μόνον τέκνον, καὶ ἕνα ἐραστὴν προνομιοῦχον.

Ὁ Προυδὼν ἀπεκάλεσε τὸ Φαλαγγεῖον ἀπὸ τελευταῖον ἄνειρον ὀργισμῶν κρησιπέλης. Ἄλλ' ὅσον σκοτεινὰ, ὅσον συγκεχυμένα καὶ ἄν ἦσαν τὰ τοιαῦτα κοινωνικὰ παίγνια, ὡς καὶ τὸ σύγχρονον φαντασιογράφημα τοῦ Καμπέτου διὰ τοῦ «εἰς Ἰκαρίαν ταξιδίου,» ἦσαν γνήσια προϊόντα τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης περιόδου, ἀνήσυχτα πτερυγίσματα τοῦ δημοσίου πνεύματος, πρὸς νεωτερισμὸν ῥέποντος καὶ κρείττονα τάξιν πραγμάτων. Ἡ

κυβέρνησις τοῦ Ἰουλίου, βασιζομένη ἐπὶ τῆς τρίτης τάξεως, ἐκπροσωπούσης τὸ κεφάλαιον, διέπον τὰ τῆς πολιτείας διὰ τοῦ τιμήματος τῆς ψήφου, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν, καὶ ἐπὶ τέλους εἰς ρῆξιν μετὰ τοῦ λαοῦ, τῆς τετάρτης τάξεως, τοῦ ἤδη ἀπὸ τοῦ μηδενὸς ἐξερχομένου νέου τούτου ἱστορικοῦ παράγοντος, στερουμένου ἔτι πάσης συμμετοχῆς εἰς τὰ τῆς πολιτείας, εἰ καὶ ἐκπροσωποῦντος τὴν πολυπληθεστέραν μερίδα τῆς κοινωνίας. Περὶ τὸ θέμα τοῦτο τῆς πάλης μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας περιστρέφοντο ἀπασαὶ αἱ μεταρρυθμιστικαὶ θεωρίαι καὶ νοουθεσίαι ἐνδὸς Σκὴν Σίμωνος, ἐνδὸς Φουριέρου καὶ τῆς περὶ αὐτοῦ χορείας, εἰς ὀλίγους μόνον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσιταὶ μεμυημένους. Ἄλλ' ὁ περὶ τούτους χρόνους τούτους παρασχὼν τὸν εὐκρινέστατον τύπον τοῦ κοινωνισμοῦ καὶ συντελέσας εἰς τὴν ἐξάπλωσιν αὐτοῦ ἀνὰ τὰ εὐρύτατα στρώματα τῆς κοινωνίας, εἶνε ὁ Λουδοβίκος Βλαύκ, ὁ διατυπώσας τὸν κυβερνητικὸν κοινωνισμὸν, τὴν κοινωνιστικὴν ὀργάνωσιν τῆς πολιτείας, διὰ τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ μεγίστην εἰσθήσιν περὶ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐμποιήσαντος συγγράμματος : α' Ὁργάνωσις τῆς Ἐργασίας θ.

Δὲν εἶνε ἀφορμὴ τῶν ἡμετέρων δεινῶν ἢ διαφθορὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλ' αἱ ἐλλείψεις τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν. Ὁ θέλων ἄρα νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν κοινωνίαν, πρέπει νὰ πράξῃ τοῦτο, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν θεσμῶν. Αὕτη εἶνε ἡ ἀρχοῦσα ἐν τῷ συγγράμματι ἰδέα. Ὁ ἐν τῇ κοινωνίᾳ συναγωνισμὸς εἶνε ἡ ἀφορμὴ τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς· ἀνάγκη ἄρα ἕτερον σύστημα νὰ ὑποκατασταθῇ εἰς τὸ ἀρχὸν ἤδη τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ· ὁ συναγωνισμὸς εἶνε σύστημα ἐκμηδενισμοῦ διὰ τὸν λαόν, ἔσται δὲ καταστροφὴ καὶ διὰ τὴν ἀστικὴν τάξιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη μεταρρυθμίσεως τῶν σχέσεων τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου, ἀπορρεουσῶν ἀπὸ τοῦ συναγωνισμοῦ, ὅστις εἶνε ἐκδήλωσις τοῦ ἀτομισμοῦ, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ κεφάλαιον εἶνε ἡ ἀρχοῦσα δύναμις καὶ ὁ πρῶτος παράγων τῆς ἰδιοκτησίας, διὰ τοῦ συναγωνισμοῦ διέπων τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ὁ θέλων ἄρα νὰ καταβάλλῃ τὸν συναγωνισμὸν, τὸν ἀπορρέοντα ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου, πρέπει νὰ πράξῃ τοῦτο διὰ τοῦ κεφαλαίου. Ἄλλὰ διὰ τίνος τρόπου; Ὁ πρῶτος ἐν τῇ κοινωνίᾳ κεφαλαιοῦχος, ὁ δυνάμενος διὰ τοῦ κεφαλαίου του νὰ καταβάλλῃ πάντα τὰ ἄλλα κεφάλαια, καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐημερίαν πάντων τῶν ἐργατῶν, οἵτινες σήμερον ταλαιπωροῦνται ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ τοῦ κεφαλαίου, εἶνε ἡ πολιτεία· εἰς αὐτὴν ἄρα ἀπέκειται νὰ ἐπέμβῃ, θέτουσα τέρμα εἰς τὴν καταστρεπτικὴν τχύτην πάλην τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐργασίας, αἴρουσα τὸν συναγωνισμὸν, καὶ διοργανοῦσα τὴν ἐργασίαν διὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ κεφαλαίου.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν πολιτείαν κυβέρνησις

πρέπει νὰ συνομολογήτη δάνειον πρὸς σύστημα ἐθνικῶν ἐργοστασίων τῶν σπουδαιοτάτων κλάδων τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας. Τὰ κεφάλαια θέλουσι χορηγηθῆ ὑπὸ τῆς πολιτείας εἰς τὰ ἐργοστάσια δωρεὰν καὶ ἄνευ συμφέροντος· τὸ δ' ἐργοστάσιον θέλει διέπεσθαι ὑπὸ κανονισμῶν, ἐχόντων ἰσχύον καὶ κῦρος νόμου. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁ συναγωνισμὸς τῆς πολιτείας θέλει καταστρέφει τὰ μικρὰ κεφάλαια, ἐξαναγκάζων αὐτὰ ν' ἀπορροφηθῶσιν ἐν τῷ μεγάλῳ κεφαλίῳ, παράγει εὐθηνότερον, καταστρέφων τὴν παραγωγὴν ἥττον σπουδαίων ἐπιχειρήσεων· οὕτως ἡ πολιτεία, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου καταναγκασμοῦ, ἔσται ὁ μόνος παράγων τῆς βιομηχανίας, αὕτη μόνη κεκτημένη τὰς μηχανὰς, τὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, τοὺς ἐργάτας, καὶ διαθέτουσα κατὰ βούλησιν τοὺς μισθοὺς καὶ τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς ἐργασίας. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ νόμον τῆς διοργανώσεως θέλει ὑποβληθῆ καὶ ἡ γεωργία, κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἐθνικῶν ἐργοστασίων, κηρυττομένης τῆς ἐργείου ἰδιοκτησίας κοινῆς καὶ ἀναπαλλοτριώτου.

Ἡ πολιτεία δὲν θέλει ἐξασκεῖ ἐς αἰεὶ ἀπόλυτον κράτος ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἐργοστασίου, ὅπως τὸ πρῶτον, ὅποτε ἀνκλαμῆναι τὴν μεταρρυθμίσιν τῆς βιομηχανίας. Ἄμα τῆς καταστροφῆς τῶν μικρῶν κεφαλαίων συντελεσθείσης καὶ τῆς ἀπορροφῆσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας, διευθύνεται τὸ ἐργοστάσιον διὰ τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς τῆς ἐκλογῆς, τῶν ἐργατῶν ἐκλεγόντων τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν, δυναμένων ἤδη νὰ ἐκτιμήσωσιν ἀλλήλους. Αἱ πρόσοδοι διαιροῦνται εἰς τρία μέρη: καὶ τὸ μὲν πρῶτον διατίθεται ἐξίλου μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ, τὸ δεύτερον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν πασχόντων, τῶν γερόντων καὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ ἐνδεχομένων κρίσεων ἄλλου βιομηχανικοῦ κλάδου, διότι μεταξὺ πάντων ὑφίσταται ἀλληλεγγύη, καὶ τὸ τρίτον πρὸς προμήθειαν μηχανῶν καὶ ὀργάνων· ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ μισθὸς πρέπει ἐν ἀφθονίᾳ νὰ ἐξαρκῆ εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐργάτου· ἀλλὰ πρὸς ἐπιτυχίαν πάσης τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης πρέπει νὰ συντελέσῃ ἡ ἀνατροφή καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἐργατῶν, ἀπεθλεπόντων οὐχὶ εἰς τὴν μείζονα πρόσοδον, ἀλλ' εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς καθολικῆς εὐημερίας.¹

Τοιαύτη διὰ ἐρχέων ἡ θεωρία τοῦ Λουδοβίκου Βλάγκ, βασιζομένη ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργατικῆς, ἐπὶ τοῦ δικαίου πρὸς ἐργασίαν παντὸς πολίτου, ἔνα ἔχοντος δικαίωμα καὶ καθήκοντα καὶ ἐν τῇ παραγωγῇ καὶ ἐν τῇ ἀπολαύσει. Κοινωνιστικὸν καὶ ὀλοκληρίαν σύστημα, ἐν πολλοῖς δεδανεισμένον ἀπὸ τῶν συγγενῶν θεωριῶν τῶν προτέρων κοινωνιστῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ Μορέλλη, καταστρέφει τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ μετ' αὐτῆς τὴν κληρονομίαν, εἰ καὶ ἀναγνωρίζει τὴν οἰκογένειαν· εἰ ἡ οἰκογένεια, λέγει, ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ὡς αὐτὸς εἶνε ἅγιος καὶ ἀθάνατος· ἀλλ' ἡ κληρονομία εἶνε προωρισμένη ν' ἀκολουθῆ τὴν αὐτὴν πο-

¹ Organisation du travail.

πὴν τῶν μεταμορφωμένων κοινωνιῶν καὶ τῶν θνησκόντων ἀνθρώπων. Οὕτως ἡ ἀτομικότης, ἡ ἐκπροσωπούμενη ἐν τῇ κοινωνίᾳ διὰ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐκμηδενίζεται, ἀπορροφωμένη ὑπὸ τῆς πολιτείας, συντριβούσα ὑπὸ τὴν τεραστίαν αὐτῆς δύναμιν πᾶσαν ζωὴν, πᾶσαν ἐνέργειαν, πᾶσα ἀμιλλαν, ἀντὶ δὲ τῆς ποικιλίας καθιερύουσης τὸ κράτος τῆς ἐνότητος ἧτις ἔσται ἐπὶ τέλους ἡ κοινωνικὴ στασιμότης.

Ἄλλὰ τὸ τελευταῖον παρακλήρημα τοῦ ἐν Γαλλίᾳ κοινωνισμοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐμελλε νὰ εἴπῃ ὁ πολὺς σοφιστὴς Προυδὼν, ὁ ἀσπονδότερος πόλεμος τῆς ἰδιοκτησίας. Ἄν οἱ πρὸ αὐτοῦ κοινωνιολόγοι, ζητοῦντες νὰ καταρρίψωσι τὸ καθεστῶς, ὡς ἐπὶ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀδικίας βασιζόμενον, ἐζήτησαν ν' ἀντικαταστήσωσιν αὐτὸ δι' ἑτέρου φαντασιογραφήματος, ὁ Προυδὼν δὲν ὑπέπεσεν εἰς τὴν φιλοδοξίαν ταύτην. Δὲν ἐζήτησε νὰ δημιουργήσῃ ἀποστολὴν ἐαυτοῦ ἐκήρυξε τὴν καταστροφὴν. Σοφιστὴς, πρὸς μόνον τὸν Ρουσσὸ δύναμενος νὰ παραβληθῆ, λογικὸν αὐτοῦ ἰδεῶδες ἐκήρυξε τὴν ἀρνησιν καὶ κοινωνικὸν τὴν ἀναρχίαν.

«Ἡ ἰδιοκτησία εἶνε κλοπή... Ὁρκίσθην ἐν τῇ συνειδήσει μου νὰ καταδιώξω τὴν ἰδιοκτησίαν, νὰ μὴ ἐπιτρέψω αὐτῇ οὔτε εἰρήνην, οὔτε ἀναχωρῆν, μέχρις οὔ ἴδω αὐτὴν ἀπανταχοῦ κατεστραμμένην.» Τοιαύτη ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως τοῦ πολυθρῦλλου κοινωνιστοῦ, ἣν διετύπωσε ἐν ἔτει 1840 ἐν ὑπομνήματι αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Βεζανσοῦν περὶ «Ἰδιοκτησίας, ἥτοι ἐρευνᾶν περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ δικαίου καὶ τῆς κυβερνήσεως». Ἡ ἰδιοκτησία εἶνε ἡ ἀρχὴ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν θεσμῶν ὁ κατ' αὐτῆς λοιπὸν πόλεμος εἶνε ἡ ζήτησις τοῦ τέλους τοῦ προνομίου, ἡ κατάργησις τῆς δουλείας, ἡ ἰσότης τῶν δικαίων, ἡ βασιλεία τοῦ νόμου. Ἀνκλύων τὴν ἰδιοκτησίαν ὑφ' ὅλας τὰς φάσεις καὶ καθ' ὅλας τὰς θεωρίας, εὐρίσκει αὐτὴν ἐστερημένην πάσης ὑποστάσεως καὶ δικαιολογίας. Ὡς φυσικὸν δίκαιον ἡ ἰδιοκτησία δὲν εἶνε ἀληθὴς ὡς τοιοῦτον ὑφίσταται ἐκτὸς τῆς κοινωνίας, μόνον διότι εἶνε προφανές, ὅτι ἐὰν τὰ ἀγαθὰ ἐνὸς ἐκάστου ἦσαν κοινωνικὰ ἀγαθὰ, οἱ ὅροι θὰ ἦσαν ἴσοι διὰ πάντας, θὰ ἦτο δὲ ἀντίρροπος νὰ εἴπῃ τις: «Ἡ ἰδιοκτησία εἶνε τὸ δίκαιον, τὸ ὅποσον ἔχει εἰς ἄνθρωπος νὰ διαθέτῃ κατὰ τὸν μᾶλλον ἀπόλυτον τρόπον τὴν κοινωνικὴν ἰδιοκτησίαν». Ἄν ζῶμεν ἐν κοινωνίᾳ χάριν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς ἀσφαλείας, δὲν ζῶμεν καὶ χάριν τῆς ἰδιοκτησίας ἂν ἄρα ἡ ἰδιοκτησία εἶνε φυσικὸν δίκαιον, δὲν εἶνε κοινωνικὸν τοῦτο, ἀλλ' ἀντικοινωνικόν. Ἰδιοκτησία καὶ κοινωνία εἶνε πράγματα ἀμοιβαίως καὶ ἀκαταμαχῆτως ἀπεχθανόμενα. Δυστὴν λοιπὸν θάτερον: ἢ καταστροφὴ τῆς κοινωνίας, ἢ ἐξόντωσις τῆς ἰδιοκτησίας.

Οἱ τίτλοι, ἐφ' ὧν ἐγείρουσι συνήθως τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἰδιοκτησίας, εἶνε ἡ κατάληψις καὶ ἡ ἐργασία. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς, ἀνκλύων τὰς διαφορὰς περὶ αὐτῶν θεωρίας, καὶ ἐπικρίνων αὐτάς ὡς ἀστόχους καὶ μὴ θι-

γούσας ειδικῶς τὸ πρόβλημα, κατέρχεται εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα : εὐὸ μόνον ἡ κατάληψις ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ἰσότητα, ἀλλὰ καὶ κωλύει τὴν ἰδιοκτησίαν. Διότι, δικαιομένου παντὸς ἀνθρώπου νὰ καταλάβῃ πᾶν τὸ ὑφιστάμενον, καὶ μὴ δυναμένου νὰ διάγῃ τὸν βίον ἐξ ὕλης, ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἐργασίας· ἀφ' ἑτέρου δὲ, ποικίλλοντος διαρκῶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταλαμβάνόντων, ἕνεκα τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων, ἔπεται ὅτι τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῆς ὕλης, ἀφ' ἧς ἕκαστος ἐργάτης δύναται νὰ διατυπώσῃ ἀξιώσεις, ποικίλλει, ὅπως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καταλαμβάνόντων· συνεπῶς, ἡ κατάληψις ὑπόκειται ἀείποτε εἰς τὸν πληθυσμὸν, ἐπὶ τέλους δὲ, ἡ κατοχὴ, ἐν τῷ δικαίῳ, μὴ δυναμένη νὰ διαμείνῃ σταθερὰ, ἀδύνατον νὰ καταστῇ πράγματι ἰδιοκτησία. Οὕτω τὸ δίκαιον, τῆς καταλήψεως εἶνε τὸ αὐτὸ διὰ πάντας· ἀλλὰ τοῦ μέτρου αὐτῆς μὴ ὑφισταμένου ἐν τῇ βουλήσει, ἀλλ' ἐν τοῖς ποικίλοις ὅροις τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ, δὲν δύναται νὰ σχηματισθῇ ἰδιοκτησία. Ἡ ἐργασία ἐπίσης δὲν παρέχει δικαίωμα ἰδιοκτησίας, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας καταστρέφει αὐτήν. Ἡ διαίρεσις καὶ τὸ σύγχρονον τῆς ἐργασίας πολλαπλασιάζει τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων· ἡ δὲ εἰδικότης τῆς λειτουργίας ἀΐξει τὴν ποιότητα τῶν καταναλωσίμων πραγμάτων. Ἡ κατακόλιωσις παρέχεται ἐκάστῳ ὅφ' ὄλου τοῦ κόσμου· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον, ἡ παραγωγή ἐκάστου ὑποτίθῃσι τὴν παραγωγὴν πάντων· πᾶσαι αἱ βιομηχανίαι συνενοῦνται, δι' ἀμοιβαίων σχέσεων, ἐν ἐνιαίᾳ τινὶ δέσμῃ· πάντα τὰ προϊόντα χρησιμεύουσιν ἀμοιβαίως ὡς τέλος καὶ ὡς μέσον, πᾶσα δὲ ποικιλία πνευματικὴ εἶνε σειρά μεταμορφώσεων ἀπὸ κατωτέρως εἰς ἄνωτέραν. Ἡ καθολικὴ συμμετοχὴ ἐν ἐκάστῳ παραγωγῆς εἶδει καθίστησι κοινὰ πάντα τὰ ἰδιαίτερα προϊόντα· οὕτως ἕκαστον προϊόν, ἐξορχόμενον τῶν χειρῶν τοῦ παράγοντος, εὐρίσκειται ἐκ προοιμίου ἐνυπόθηκον παρὰ τῆς κοινωνίας, τοῦ παράγοντος τὰ αὐτὰ κεκτημένου δικαιώματα μετὰ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς κοινωνίας. Ἐντεῦθεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἐργάτης εἶνε ὀφειλέτης, θνήσκων ἀναξιόχρεως, ὁ δὲ ἰδιοκτήτης ἀπιστος θεματοφύλαξ, ἀρνούμενος τὴν ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ τεθεῖσαν παρακαταθήκην, καὶ θέλων νὰ πληρόνηται τὰς ἡμέρας, τοὺς μῆνας καὶ τὰ ἔτη τῆς τηρήσεως αὐτῆς.

Οὕτω μετὰ πολλῆς δεινότητος καὶ σοφιστείας ὁ συγγραφεὺς εὐρίσκειν ἀπανταχοῦ τὴν ἰδιοκτησίαν ἐν μέγα μηδέν, ἀρνησιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς κοινωνικότητος, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐργασίας, κατέρχεται εἰς τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα, πεποικιλμένον δι' ὄλων τῶν τύπων τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Ἐγγέλου, δι' ἧς ζητεῖ νὰ παραστήσῃ τοὺς γρίφους αὐτοῦ ὡς συμπεράσματα βαθείας ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης : α' Ἡ κοινότης, πρῶτος τύπος καὶ πρώτη ἐννοία τῆς κοινωνικότητος, εἶνε τὸ πρῶτον τέρμα τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως, ἡ θέσις· ἡ ἰδιοκτησία, ἔκφρασις ἀντίθετος τῆς κοινότητος, εἶνε τὸ δεύτερον τέρμα, ἡ ἀντίθεσις· ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐξευ-

ρεθῆ τὸ τρίτον, ἡ σύνθεσις, καὶ ἔξομεν τὴν ζητηθεῖσαν λύσιν. Λοιπὸν ἡ σύνθεσις αὕτη προέρχεται ἀπὸ τῆς διορθώσεως τῆς θέσεως διὰ τῆς ἀντιθέσεως, πρέπει ἄρα διὰ τελευταίας ἐρεύνης τῶν χαρακτήρων τῶν νὰ ἐξωρθῆ πλὴν ὅ,τι αὐτὶ ἐγκλείουσι πολέμιον εἰς τὴν κοινωνικότητα· τὰ δὲ δύο ἕτερα θέλουσιν ἀποτελέσει τὸν ἀληθῆ τύπον τῆς κοινωνίας¹.

Τίς εἶνε ὁ τύπος οὗτος, ἡ νέα αὕτη σύνθεσις, πρὸς ἣν τείνει ἡ ἀνθρωπότης, καὶ ἣν θὰ καταλάβῃ ἡμέραν τινὰ διὰ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ Προυδῶνος, ὅταν τελῶς καταστραφῶσιν αἱ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἤδη τοῦ κόσμου καταρρέουσαι ἰδιοκτησίαι καὶ βασιλείαι, πᾶσα ἐν γένει ἡ τέως ἐπικρατούσα ἠθικὴ τάξις; Ὅσῃ ἐντύπωσιν, ὅσῃ ἐκπληξιν, ὅσῃ ἀγανάκτησιν καὶ ἂν ἐξεγείρῃ, φιλόσοφοι αὐτὸς, ἔχων πίστιν εἰς τὴν ἀποστολὴν του, δὲν διστάζει νὰ τὸ εἴπῃ· εἶνε ἡ Ἄναρχια! αἰ Ἐλλειψίς κυρίου, κυριάρχου, τοιοῦτος ὁ τύπος τῆς κυβερνήσεως, πρὸς ὃν καθ' ἑκάστην προσεγγίζομεν, ἡ δὲ ἐρριζωμένη ἐξίς τοῦ ἐκλαμβάνειν τὸν ἀνθρώπον ὡς κανόνα καὶ τὴν βούλησιν ὡς νόμον, παρίστησιν ἡμῖν αὐτὴν ὡς τὸ σύνολον τῆς ἀταξίας καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ χάους· Πᾶσα νομοθετικὴ καὶ πολιτικὴ ὕλη εἶνε ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης, οὐχὶ δὲ ἀτομικῆς γνώμης· ἡ νομοθετικὴ ἐξουσίαι ἀνήκει εἰς τὸν λόγον μόνον, μεθοδικῶς ἀνεγνωρισμένον καὶ ἀποδεδειγμένον· ἡ δὲ κυβερνητικὴ ἐπιστήμη ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τι τῶν τμημάτων τῆς Ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν, ἧς ὁ ἰσόβιος γραμματεὺς καθίσταται ἀναγκαίως πρωθυπουργός, καὶ ἐπειδὴ ἕκαστος πολίτης δύναται ν' ἀπευθύνῃ ὑπόμνημά τι εἰς τὴν ἀκαδημειαν, εἶνε ἐπίσης καὶ νομοθέτης. Ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἀρχὴν τῆς ἀναρχίας ἡ ἐλευθερία εἶνε οὐσιωδῶς ὀργανωτικὴ· πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἰσότητος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, πρέπει ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία, τὰ κέντρα τῆς ἐκπαιδεύσεως, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς διαμετακομίσεως νὰ διανεμηθῶσι κατὰ τοὺς γεωγραφικοὺς καὶ τοὺς κλιματολογικοὺς ὄρους ἐκάστου τόπου, τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ φυσικὰ προσόντα τῶν κατοίκων ὑπὸ τοσοῦτον δικαίαις, τοσοῦτον σοφῶς, τοσοῦτον καλῶς συγκεκερασμέναις ἀνκλογίαις, ὥστε οὐδεὶς τόπος παρουσιάζει ποτὲ οὔτε ὑπερβολὴν, οὔτε ἔλλειψιν πληθυσμοῦ, καταναλώσεως καὶ παραγωγῆς. Ἐνταῦθα ἀρχεῖται ἡ ἐπιστήμη τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἡ ἀληθῆς πολιτικὴ οἰκονομία. Ἐν τῷ ἀναρχικῷ αὐτοῦ πυρετῷ ὁ σκαπανεὺς τοῦ καθεστῶτος βλέπει ἀπανταχοῦ τὴν καταστροφὴν, τὴν ἀρνήσιν, τὸ μηδὲν ὡς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ἱστορίας· ἀγγελος τῆς ἐρημώσεως, ζητῶν τὴν προτοτυπίαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη ἤκιστα διαφέρει τῆς ἀτοπίας καὶ τοῦ παραλογισμοῦ, προκηρύττων τὸ τέλος πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς καὶ πάτης ἐπιστημονικῆς θεωρίας, τέως ἰσχυούσης, ἀρνούμενος τὴν θρησκείαν, ἣτις εἶνε ἐν τῷ ἐκπνέειν, τὴν μεταφυσικὴν, τὴν πολιτικὴν οἰκονο-

¹ De la Propriété.